ఈ నెల ప్రత్యేకం

మా అన్నయ్య తిలక్

- దేవరకొండ గంగాధర రామారావు

సాధన సాహితీ స్రవంతి, హైదరాబాద్ వారు జనవరి 2008లో ప్రచురించిన తిలక్ సాహితీ సమాలోచనమ్ విశేష సంచికనుంచీ పునర్ముద్రితం. తిలక్ గారి కుమారుడు డా.సత్యనారాయణ మూర్తి(యు.కె) గారి ప్రత్యేక అనుమతితో..

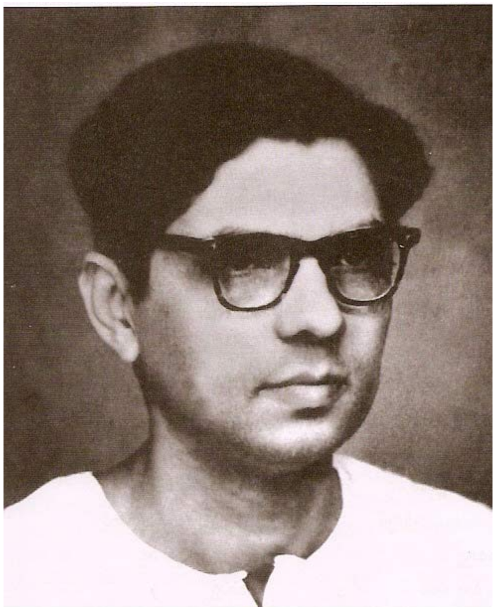

అల వైకుంఠ పురంబులో...... పర్యంక రమావినోదియై తిలక్ కవితలు రాసి ఉంటాడని చాలామంది ఊహ.

ఎప్పుడూ తెల్లని లాల్చీవేసుకుని, మల్లెపువ్వులా, నవ్వుతూ ఉండే తిలక్‌కి బాధలూ, సమస్యలూ ఉంటాయని ఊహించడం కష్టం. కాని ఆ ఊహ నిజం కాదు. తిలక్ పేరులో ఉన్న 'లక్' జీవితంలో లేదు!

1944 జూన్‌లో మా నాన్నగారు పుష్కర స్నానానికి కానూరు అగ్రహారం వెళ్ళారు. అక్కడే గుండెపోటు వచ్చి, గోదావరి ఒడ్డునే మరణించారు. అప్పటినుంచి తిలక్ ఆరోగ్యం క్షీణించింది. అతనిని ఒక రకమైన ప్రాణభయం ఆవరించింది. అతని చిన్నప్పటి నుంచి జీర్ణసంబంధమైన సమస్యతో బాధపడేవాడు. దానివలన అప్పుడప్పుడు గుండె దడ వచ్చేది. అదే ఇప్పుడూ వస్తే హార్ట్ అటాక్ అని భయం పెంచుకున్నాడు. ఈ అనవసర ఆందోళన మానసికంగా కృంగదీసింది. డాక్టర్ల చుట్టూ తిరిగి వందలకు వందలు ఖర్చుచేశారు. విశాఖపట్నం, మద్రాసులలో ఉన్న ఎక్స్‌పర్ట్ డాక్టర్లు చూసి 'నీ గుండె రాయిలా ఉందని' భరోసా ఇచ్చారు. అయినా తిలక్ ధైర్యం తెచ్చుకోలేకపోయాడు. దీనికి తోడు ఆర్థిక సమస్యలు చుట్టుముట్టాయి.

ఆందోళన లేని సమయంలో తిలక్ యథాప్రకారం నవ్వుతూ, ఉత్సాహంగా కబుర్లు చెపుతుండేవాడు. ఇతనికి ఏమైనా బాధ ఉందా అన్న సందేహం కలిగేంత, మామూలుగా ఉండేవాడు.

నేను తిలక్‌తో చాలా సన్నిహితంగా ఉండేవాడిని. కారణం నాకూ సాహిత్యంలో అభిలాష ఎక్కువ. తిలక్ గదిలో ఏవో పుస్తకాలూ పత్రికలూ ఉండేవి. ఇవికాక అనేక తెలుగు, ఇంగ్లీషు పుస్తకాలుండేవి. తిలక్ చదివిన పుస్తకాలలో చాలా వరకు నేనూ చదివేవాణ్ణి, ఇద్దరం

ఆయా రచయితల గురించి, పాత్రల గురించి చర్చించుకునేవాళ్ళం. తిలక్ నాకన్నా పదేళ్ళు పెద్దయినా స్నేహితుల్లాగే ఉండేవాళ్ళం. అసలు మా అన్నదమ్ములం అందరం అలాగే చనువుగా ఉండేవాళ్ళం. తిలక్‌తో, మోరల్స్, మ్యారేజి సెక్స్ విషయాలు కూడా సహజంగా చర్చించుకునేవాళ్ళం. తిలక్ ఎంతో ఇంగ్లీషు సాహిత్యం చదివాడు. విశ్వసాహిత్యాన్ని చదివినవాడు కనుకనే అతని ఆలోచనా పరిధి విశాలంగా ఉండేది.

అతడి చిన్న వయసులోనే చాలమంది కవులు వచ్చి, తిలక్‌తో సాహిత్య గోష్ఠి జరిపి వెళ్ళేవారు. అందులో కొందరు, శ్రీ కృష్ణశాస్త్రి, శ్రీ పాలగుమ్మి పద్మరాజు, శ్రీ ఇంద్రగంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి, అడవి బాపిరాజు, తల్లావఝుల శివశంకర శాస్త్రి, ఆవంత్స సోమసుందర్ మొదలయినవారు. వీరు కాక ఏలూరిపాటి అనంత రామయ్య, లక్ష్మణదాస్ తర్వాత లక్ష్మణ యతీంద్రులు, యువకవులు ఎందరో వచ్చేవారు. నేను ఏలూరులో ఉండగా తిలక్ మా ఇంట్లో ఒక నెల రోజులున్నాడు. ఆ నెల ఇంచుమించు ప్రతిరోజు వెల్చేరు నారాయణరావుగారు తిలక్‌ని కలిసేవారు.

తిలక్ నిగర్వి, నిరాడంబరుడు. ఎవరినీ నొప్పించేవాడు కాదు. అసలు కోపం లేదు. లౌక్యం తెలియని వ్యక్తి. తిలక్ కంటే వయసులో పెద్దవాడు, లాయరు ఒకాయన తిలక్‌ని 'ఏరా తిలక్', 'ఏమోయ్ తిలక్' అని అతి చనువుగా పలకరించేవాడు ఆ వ్యక్తికి ఊళ్ళో మంచి పేరు లేదు. తిలక్‌తో ఎందులోనూ సరితూగడు. 'నువ్వు కూడా వాణ్ణి 'ఏరా' అని సంభోదించు అని తిలక్‌ని ఒత్తిడి చేసేవాణ్ణి. కాని అమాయకుడు తిలక్. ఆ పని చేయలేకపోయాడు. అంతటి మెత్తమనిషి.

తిలక్ పాండిత్యం అతని కృషి. ఎవరి దగ్గరా వ్యాకరణం నేర్చుకోలేదు. సాహిత్యంలో ఏ ప్రక్రియ ఉద్యమం కాకూడదు. ఆ భావమే తిలక్ ఇలా చెప్పాడు. "ఇజంలో ఇంప్రిజన్ అయితే ఇంగిత జ్ఞానం నశిస్తుంది"

మానవాభ్యుతికి ఆలంబనమైన ఎన్నో సిద్ధాంతాలు ఈ రోజున బీటలు వారుతున్నాయి. అవే నమ్ముకున్న దేశాలు పతనమౌతున్నాయి. ఈ విషయం తిలక్ ఆనాడే గ్రహించాడు. అందుకే తిలక్ కవి, ద్రష్ట!

తిలక్ తన కవితలో "దుఃఖాన్ని చావుని వెళ్ళిపొమ్మ"న్నాడు. కాని ఆ రెండు అతన్ని చిన్న వయసులోనే వెంటాడి, సమీపించి, కబళించాయి. అదే కవితలో 'నేను అమరుడి'ని చెప్పుకున్నాడు అని మాత్రం నిజమైంది. కవిగా తిలక్ 'అమరుడే'!

మా నాన్నగారి జ్ఞాపకాలు

దేవరకొండ సత్యనారాయణ మూర్తి.

దాదాపు 40 సంవత్సరాల తర్వాత మా నాన్నగారి గురించి వ్రాయటం ఒక కొత్త అనుభూతి. నా జ్ఞాపకశక్తికి ఒక పరీక్ష. ఎన్నెన్నో ఆలోచనలు అనుభవాలు.

మా నాన్నగారికి అత్యంత ప్రియమైన వ్యక్తి మా అమ్మగారు కీ.శే.దేవరకొండ ఇందిరాదేవి. అలాగే ముగ్గురు పిల్లలం. నేనూ మా తమ్ముడు సుబ్రహ్మణ్యం. మా చెల్లెలు చంద్రలేఖ. మా చెల్లాయి మా నాన్నగారికి ఆరోప్రాణం. నాకు గుర్తున్నంతవరకూ మా అమ్మగారి మీద కాని పిల్లల మీద కాని కోపం తెచ్చుకోవడం ఎప్పుడూ జరగలేదు. ఖాళీ దొరికినప్పుడు పిల్లలు మేం ముగ్గురం మా నాన్నగారి పక్కలో చేరి ఆయనతో కథలు చెప్పించుకోవడం గాని, కబుర్లు చెప్పడం కాని చేసేవాళ్ళం. ఆయన అనుభవాలు, చిన్నతనం గురించి చెబుతూ ఉండేవారు.

ఖాళీ దొరికినప్పుడు ఆయన ఏదో పుస్తకంగాని, పేపరు గాని చదువుతూనే ఉండేవారు. మా చిన్నతనంలో మా ఇంట దాదాపు 5లేక 6 వేల పుస్తకాలు ఉండేవి. ఆయనకి కీట్సు, షెల్లీ, బైరన్, డిలన్ థామస్, సోమర్‌సెట్ మామ్, శరత్‌బాబు, చలం టాల్‌స్టాయ్,

గోర్కీల రచనలు అంటే అభిమానం. శ్రీ శ్రీ గారంటే చాలా అభిమానం. కృష్ణశాస్త్రిగారు మా నాన్నగారి ఇంటికి రావడం నాకు బాగా గుర్తు. కవులూ, సాహిత్యాభిమానులు ఆయనకి ఆప్తబంధువులు. మా ఇంటికి చాలా మంది కవులు వస్తూపోతూ ఉండేవారు. ప్రతి సాయంత్రం, మా ఇంటిప్రాంగణంలో ఆరు బయట బంధువులతో, స్నేహితులతో గంటల తరబడి చర్చించుకోవడం జరుగుతూ ఉండేది. కవి మిత్రులతో కాళోజీ నారాయణరావుగారిని 'కన్నా' అని, ఆవంత్స సోమ సుందర్‌గారిని 'తమ్ముడూ' అని సంబోధించేవారు.

ఆయనకి సాహిత్యమే కాకుండా సంగీతం అంటే కూడా ప్రాణం. ఎవరైనా చక్కగా పాడే వాళ్ళుంటే బ్రతిమాలైనా వాళ్ళ చేత పాడించుకుని ఆనందించేవారు. అటు శాస్త్రీయ సంగీతం, ఇటు లలిత సంగీతం కూడా ఆయనకు చాలా చాలా ఇష్టం. శ్రీమతి ఇంద్రగంటి జానకీబాలగారు, మా నాన్నగారికి పాటలు పాడి వినిపించడం నాకు బాగా గుర్తు. సంగీతంలాగా మా నాన్నగారికి సినిమాలంటే చాలా ఇష్టం. చాలా ఎక్కువగా సినిమాలు చూసేవారు. మల్లీశ్వరి, బంగారుపాప, ముద్దుబిడ్డ సినిమాలు ఆయనకి చాలా నచ్చిన చిత్రాలు. కొని నచ్చిన పాటలు, సన్నివేశాలు చూడటానికి మళ్ళీ మళ్ళీ ఆ సినిమాకి వెళ్ళేవారు.

ఆయనకున్న చెడు అలవాటు "నశ్యం" పీల్చడం. సిగరెట్లు, మధుపానీయాలూ ఎప్పుడూ అలవాటులేవు. ఆయనకి కుల వ్యవస్థ అంటే చాలా అయిష్టం. అది పూర్తిగా నిర్మూలమయితే కాని మనం పురోగమించం అని అంటూ ఉండేవారు. అలాగే డబ్బుని, హోదానీ చూసి తోటి మనుష్యులని గౌరవించడం చూసి ఆయన బాధపడేవారు.

రోజు రాత్రి ఒంటిగంట, రెండు గంటల వరకూ చదవడం, అప్పుడప్పుడు రాయటం ఆయన అలవాటు. రచనలన్నీ వేర్వేరు కాగితాలమీద రాసి పడేస్తే, కవిమిత్రులు వాటిని ఫెయిర్ కాపి చేసి, ప్రచురణకి పంపించడం జరిగేది. కొంతమంది ఉత్సాహవంతులైన యువతని చేకూర్చి, సుచిత్ర ప్రణయం, సాలెగూడు లాంటి నాటకాలు రాసి, వాటిని ఆంధ్ర నాటక కళాపరిషత్ పోటీలలో ప్రదర్శించడం జరిగింది. ఆచార్య తంగిరాల సుబ్బారావుగారు హీరోగా నటించారు కూడా. ఎవరైనా సంగీతం, సాహిత్యం మీద అభిమానం చూపిస్తే వారందరూ అతి తొందరలో మా నాన్నగారికి అతి సన్నిహితులైపోయేవారు.

మా చిన్నతనంలో మా నాన్నగారు "Nervousness – Palpitations" అనే అనారోగ్యంతో బాధపడుతూ ఉండేవారు. మా తాతగారు అకస్మాత్తుగా గుండెపోటుతో మరణించడంతో నాన్నగారికి ఈ జబ్బు పట్టుకుంది. దాదాపు పదిహేను సంవత్సరాలు ఆయన రోజులో 20 గంటలు మా ఫ్యామిలీ డాక్టర్ క్రిష్ణమాచారి గారి హాస్పిటల్‌లో కాని, ఆయన ఇంటి దగ్గర కాని ఉండేవారు. తను ఉండటానికి మా డాక్టరుగారి ఇంటి ఆవరణలో ఒక గది కూడా స్వంతంగా కట్టించుకున్నారు. ఆగర్భ శ్రీమంతుడుగా పుట్టిన మా నాన్నగారు ఈ అనారోగ్యకారణంగాను, అనుభవంలేని వ్యాపార వ్యవహారాల వల్ల - తన జబ్బు తగ్గి, మళ్ళీ కొద్ది ఉత్సాహంగా కథలూ కవితలూ రాయటం ప్రారంభించే టైముకి చాలా ఆర్థిక ఇబ్బందులకి గురయ్యారు. చివరి 3,4 సంవత్సరాలలో చాలా ఇబ్బంది పడ్డారు. కానీ అదృష్టం కొద్దీ నేను, మా తమ్ముడు మెడికల్ కాలేజీలో సీటు సంపాదించుకోవడం, ఆయనకి విపరీతమైన ధైర్యాన్ని, ఆనందాన్ని కలుగజేసాయి.

మా అమ్మ ఇందిరాదేవి గారు 24 గంటలూ, మా నాన్నగారికి తోడూ - నీడా. తన అనారోగ్యం మూలంగా మా అమ్మగారి జీవితం కూడా పాడుచేశానని మా నాన్నగారు బాధపడేవారు. ఆవిడ ప్రక్కన ఉంటే నాన్నగారికి కొండంత ధైర్యం. ఆయనకి ఆవిడంటే విపరీతమైన ప్రేమ - అమాయకురాలని జాలి.

మా చెల్లెలు చంద్రలేఖ ఆయనకి నిజంగా ఆరోప్రాణం. ఎవ్వరైనా మా చెల్లాయిని ఏమైనా అంటే ఊరుకునేవారు కాదు, అటువంటిది 1966లో మా చెల్లెలు పెళ్ళి చేసుకుని రాజస్తాన్ వెళ్ళడంతో ఆయన చాలా బెంగపెట్టుకున్నారు. కాని దురదృష్టం కొద్దీ చెల్లెలి పెళ్ళి అయిన రెండు నెలలోపుగా అకస్మాత్తుగా గుండెపోటుతో 44 సంవత్సరాలకి మరణించారు. అందరిలాగానే నేనూ ఇప్పటికీ అనుకుంటూ ఉంటాను "ఇంకా కొన్ని సంవత్సరాలు నాన్నగారు బ్రతికి ఉంటే బాగుండేది కదా" అని.

"నువ్వు లేవు నీ పాట ఉంది"

కుందుర్తి

ఆధునిక వచన కవిత్వానికి ప్రాణం పోసినవాడు తిలక్. అంతకుముందే ఒక మట్టి బొమ్మను దేవాలయంలో ప్రతిష్ఠ చేశారుగాని, అది తిలక్ వాణిస్పర్శ తగిలేవరకు పలకలేదు. ఆయన్ను చూడగనే కులుకుతూ, కేరింతలు కొడుతూ ఆటలాడింది. అదీ ఆయన ప్రత్యేకత. అజ్ఞాతవాసం రోజులు లెక్కించుకుని విజయదశమినాడు విల్లందుకున్న వివ్వచ్చుని వలె విజృంభించి కవితా యుద్ధభూమిలో వీరవిహారం చేసి ఘనవిజయాలు సాధించాడు. అప్పటికి గాని వచన కవిత్వానికి ఒక స్థాయిరాలేదు. ఒక గౌరవం లభించలేదు.

<u>కవితా శిల్పజ్ఞుడు:</u>

చెప్పడానికి "సరుకు"లేనివారు. ఆధునిక కవుల్లో చాలామంది ఉన్నారు. ఉన్నకొద్ది మందిలో తిలక్ పుష్కలంగా ఉన్నవాడు. అందులోనూ వ్యంగ్యవైభవంతో చెప్పగల కొద్దిమందిలో ఒకడు. వస్తువు ప్రేమ కవితా సంబంధిగానీ, అభ్యుదయ భావముగానీ, అతిలోక సంబంధమైన విషయంగానీ, దానిని చెప్పే నేర్పు అతనికి అలవడినట్లు మరెవరికీ సమకాలికులకు అలవడలేదంటే అతిశయోక్తికాదు. ఆయన కవిత చెప్పిన వైఖరి అటు సంప్రదాయజ్ఞులనూ ఆధునికులను కూడా సమానంగా సమ్మోహనపరచింది. పద్యమెంత పటువుగా వ్రాయగలడో ఆధునిక వచన గేయమంత చక్కగా వ్రాసి చూపించాడు. ఆయన చేతి వృత్తము అనేకులు ప్రేమ కవులు పోజాలని పోకడలు పోయింది. తెలుగు పద్యపు సొబగులు క్రుమ్మరించింది. ఎత్తుగడ, నడక, ముగింపు - అన్నీ కాల్పనిక యుగంలో వచ్చిన కవితా శిల్పము శిఖర స్థాయిని చేరుకున్న రూపములుగా ఆయన రసజ్ఞులను ఆశ్చర్యాంబుధి నోలలాడించాడు. అదే విధంగా వచన గేయం పరిమళ భరితమైన బంగారపు తీగలా సాగి ఆయన పనితనపు సామర్థ్యానికి లొంగి, సంప్రదాయ కవితా వాదులతో సహా సమస్త రసజ్ఞుల కంఠాభరణమై వాసికెక్కింది. వచన పద్యమంటే ఒంటికి సరిపడని పండిత కవులు సైతం తిలక్ శిల్పానికి తలక్రిందులైనారు. తదభిమానం గల ఆధునికుల మాట సరేసరి.

<u>వచన కవిత ఒప్పించినవాడు</u>

సంప్రదాయ కవిత్వము, భావ కవిత్వము. అభ్యుదయ కవిత్వము, వచన కవిత్వము - అనే నాలుగు దశలలో ఆయన కవితా రథం సాగింది. ఇరవయ్యో శతాబ్ద ప్రప్రథమార్థభాగంలో తెలుగు కవిత్వపు వైఖరులలో వచ్చిన విప్లవాత్మకమైన మార్పులు అంతకుముందెన్నడూ, అంత త్వర త్వరగా రాలేదనే విషయం అందరికీ విదితమే.

ప్రపంచంలో శరవేగంతో జరిగిన రాజకీయ, సాంఘిక విప్లవాల ప్రభావం పడడం వల్లనేమి, ఆంగ్ల భాషద్వారా పరభాషా సర్వ కవితారీతుల ప్రదర్శనాపేక్ష ఉండడం సహజం. అది లోపము కాకపోగా ఒక విధంగా ఆదరణీయమైన లక్షణమే. సంప్రదాయ కవితారీతులనుంచి మారి, ఆధునికవైపు మరలిన కొద్దిమంది కవులకే ఈనాటికైనా ఆధునిక కవితా రంగంలో ప్రజాదరణ లభిస్తూ ఉండడం గమనార్హం. ఎందుకంటే వారికి కవిత్వం వ్రాయడానికి తగిన వ్యుత్పత్తి, ప్రతిభ, సాధనాబలం మొదలైన లక్షణాలు ఉండడంచేత,

వచనకవిత్వం రాసినా, తిలక్‌వలె రాణించడానికి అవకాశం ఉంది. అంటే వచన కవిత్వాన్ని సైతమొప్పించడానికి తగిన కవితా సంస్కృతి వారికి ఉంది.

భాష - భావము:

అభ్యుదయ కవితాయుగంలో కావ్య వస్తువు కొన్ని పరిధులకు లోబడి కొన్ని నిర్దిష్ట అంశాలకు మాత్రమే పరిమితమైపోయింది. దాని పరిధిని విస్తృత పరచి, సర్వజీవిత రంగాలకు వ్యాపింప జేయాలనే ప్రయత్నం వచన కవితా యుగంలో ప్రారంభమయింది. అన్ని రసాలను వచన కవిత్వంలో ఒప్పించాలనే అస్మదాదుల ఆకాంక్షకు తిలక్ ఉదాహరణ ప్రాయమైన కవిత్వం రాశాడు. ప్రేమ కవితకు కొత్త జీవనం పోశాడు. వచన కవిత్వంలో అభ్యుదయ భావనలు రాసినా, ప్రణయభావన చేసినా, మరొకటి చేసినా, ఆయన ప్రతిదానిలో సంపూర్ణ శక్తి సామర్ధ్యములు కల కవిగా భాసించాడు. అంతేకాక అభ్యుదయ కవితా దశలో కావ్య వస్తువుకు మాత్రమే ప్రాధాన్యమేర్పడి, కవిత్వవిలువలకు అప్రాధాన్యమేర్పడినందువల్ల ఆ రీతి కవిత్వం ఏ ఒకరిద్దరి విషయంలోనో తప్ప అంతగా ప్రజాదరణ పొందలేకపోయింది. ఈ లోపాన్ని సరిదిద్దటానికో అన్నట్లు తిలక్ తన అభ్యుదయ భావాలకు కవితా విలువల దృష్ట్యా నిలువదగగిన భాషా, భావశక్తిని జోడించి కృతకృత్యుడైనాడు. కాల్పనిదోద్యమపు శబ్దసౌందర్యము - ఈ రెంటిమేళవింపు అతని కవితా విజయానికి ప్రధాన కారణం.

స్పష్టతే అలంకారము:

తిలక్ కవిత్వంలో కొట్టొచ్చినట్లు కనిపించే మరొక లక్షణం స్పష్టత. అదే ఆయన కవితకు నిజమైన అలంకారంగా భాసించింది. ఇటీవలి ఆధునిక కవిత్వంలోని సుస్పష్టత సరియైన సమాధానము. ఏనాటికైనా స్పష్టత లేని కవిత రాణించలేదు. పఠిత హృదయం మీద ముద్రవేయలేదు. విస్పష్టమైన భావజాలంతోనే, రసజ్ఞ లోకాకర్షకంగా వ్యంగ్యంగా వైభవాన్ని ప్రదర్శించగల నేర్పు తిలక్‌కుంది. ఇది మహా కవిత్వ లక్షణము.

కవిత్వం కొద్దిగా రాసినా ఎక్కువ రాసినా తన సొంతమని చెప్పుకోదగిన శైలిని సంతరించుకోలేనివాడు సాహిత్య చరిత్రలో నిల్రదొక్కుకోలేడు. తిలక్ ఇటీవలివారిలో సొంతశైలిని నిర్మించుకున్న బహు కొద్దిమందిలో ఒకడు. కొన్ని పంక్తులు చదివి వినిపిస్తే, బహుశః ఇవి తిలక్‌వి అయి ఉంటాయనే అనుమానమైనా మనకు కలుగుతుంది.

అభ్యుదయ కవి:

తిలక్ ఎన్ని రకాల కవితారీతులను ప్రదర్శించినా, ఎన్ని రకాల కథావస్తువులను స్వీకరించినా నూటికి నూరుపాళ్ళు అభ్యుదయ కవితాయుగపు భావజాలమే చెరగని ముద్ర వేసినది. విశేషంగా మానవతావాది. అభ్యుదయ కవితాయుగంలో ఉవ్వెత్తుగా లేచి సర్వదిశాక్రమణ చేసిన అంతర్జాతీయ భావన అతన్ని ఆవేశించింది. ఇతర దేశములలో జరిగిన హృదయ విదారక సంఘటనలు, యుద్ధములు, రక్తపాతము అతని హృదయాన్ని కదిలించినవి. కథావస్తువులుగా అతని కావ్యముల నిండా పరచుకున్నవి. "సంకుచితమైన జాతిమతాల సరిహద్దుల్ని చెరిపివేసి, అకుంఠిత మానవీయ పతాక ఎగురవేసిన" అభ్యుదయ కవి కంఠమతనిది. ఉత్తర ధృవాన ఒక పాదము, దక్షిణ ధృవాన ఒక పాదము ఉంచి త్రివిక్రముని వలె పెరిగి కవితా రాజ్యమును పాలించిన వాడు తిలక్. ఎవరెన్నుకన్నా ఎత్తైన అతని ఊహా శిఖరాన్ని చేరుకోవడం సాధ్యం కాదని తనే చెప్పుకున్నాడు. సింధూరంకన్న ఎరుపైన అతని హృదయాన్ని చదవడం కూడా అంత కష్టమే.

సజాతీయత:

తన కవిత్వం గ్రంథరూపంలో రాక ముందే యావదాంధ్ర ప్రజల నాకర్షించి సమకాలిక సాహితీ రంగంలో పేరు ప్రతిష్టల నార్జించుకున్న ఆధునిక కవుల్లో శ్రీ శ్రీ తరువాత చెప్పుకోదగినవాడు తిలక్. ఇటువంటి శక్తి సామర్థ్యాలు కొద్దిమందికి మాత్రమే ఉంటాయి. ఆంగ్ల భాషా ప్రభావం పడిన ఆధునిక కవుల్లో కొందరు చేసే భావన, వాడే పదజాలం విజాతీయతకు చాలా దగ్గరలో

ఉండడం కద్దు. ఆ కారణం వలననే ప్రజలకు దూరమవడం జరుగుతుంది. తిలక్ దారి వేరు, ఎన్ని ఆంగ్ల కవితారీతులను చదివి ఆకళింపు చేసుకున్నప్పటికీ అతని భావము, భాష సజాతీయమైనవి. భారతీయ సంస్కృతి పరిధి దాటనవి. అందుకే అతన్ని పాఠకులాదరించారు.

తెలుగులో వచన కవితా వికాసాన్ని గాఢంగా కాంక్షించి దానికై యధాశక్తి కృషి చేసేవారిలో ఒకడైన తిలక్ పరమాప్తకోటిలోనివాడు. తోడుగా, ఈ కృషిలో నిలబడి మరికొంత కాలం సహాయ పడతాడని ఆశించాను. కాని దైవమన్యధా చేసినాడు.

"నువ్వు లేవు నీ పాట ఉంది."

అనే శీర్షికతో తిలక్ ఒక చక్కని ప్రేమగీతాన్ని రాశాడు. ఈ వ్యాసానికి ఎంత వెదికినా ఇంతకంటే మంచి శీర్షిక దొరకలేదు. అదే సార్థకంగా ఉంది.

తిలక్‌కి నివాళి

- శ్రీశ్రీ

అదికాదు, నాకు తెలియకడుగుతున్నాను
ఏమిటీ ఘోరం?
అబద్దాలు ప్రకటించడానికి అలవాటుపడిపోయిన - కాదు
అంకితం అయిపోయిన
ఓ దుర్వార్తా పత్రికలారా! చెప్పండి
ఈ వార్త నిజమేనా?
(బహుశా నిజమే అనుకోవాలి. అప్పుడప్పుడో
భయంకర సత్యం ప్రకటిస్తారు!
అప్పుడే మీ అబద్దాలకు విలువ.)
సిమెంటనే మారుపేరు ధరించిన
ఇసుకతో నిర్మించబడిన
వంతెనలాంటి ప్రభుత్వమా
ఏమిటీ ఘోరం?
అని నిన్నడిగి ఏం లాభం?
నిద్రపో హాయిగా
వృక్షమా! ఋక్షమా! ద్విపక్షమా!
బదులు చెప్పండర్రా! మీరైనా

జవాబు లేదు
గాలి మూగదయిపోయింది
పాట బూడిదయిపోయింది
వయస్సు సగం తీరకముందే
అంతరించిన ప్రజాకవి
నభస్సు సగం చేరకముందే
అస్తమించిన ప్రభారవి
మరి కనిపించడా?
కోకిలవలె కూజించె కలధ్వని
కేసరివలె గర్జించే రణధ్వని
ఇక వినిపించదా
భావి దూరతీరాలకు
చేరువుగా విహరిస్తూ
జీవనాడి స్పందించే
రుధిర మధువులందించే
యువకవి లోక ప్రతినిధి
నవభావామృత రసధుని
కవితా సతి నొసట నిత్య
రస గంగాధర తిలకం
సమకాలిక సమస్యలకు
స్వచ్ఛస్ఫాటిక ఫలకం
నడినింగిని మాయమయాడా
మన మిత్రుడు
కవితా పుత్రుడు
కదన క్షాత్రుడు
సకల జగన్మిత్రుడు!

✡ ✡ ✡